

MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ

CİNSEL TACİZE KARŞI ETİK İLKELER BELGESİ

Üniversitenin tüm bileşenlerinin (öğrencilerin, öğretim elemanlarının, akademik ve idari personel, yönetici ve diğer çalışanların) arasındaki ilişki ve iletişim, yasalar ve yönetmeliklerin yanı sıra etik ilkeler çerçevesinde de belirlenir. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi'nin (MSGSÜ) hedefi kişisel, entelektüel ve akademik gelişimi besleyecek demokratik bir üniversite ortamını sağlamaktır. MSGSÜ bileşenleri kamusal bir hak olan, karşılıklı saygıya dayalı özgür eğitim ve çalışma ortamını sürdürmek için gereken sorumluluk ve duyarlılığı gösterirler. Cinsel taciz ve saldırı bu ortama zarar veren en önemli toplumsal sorunlardan biridir. Toplumsal yaşamın her alanında karşımıza çıkan cinsiyetçilik ve cinsiyet ayrımcılığı, erkek egemen yapılardan beslenen ve bu yapıları yeniden üreten eşitsizliğin yaygın ama görünmez kalan bir yansımasıdır. Bu bağlamda cinsel taciz diğer nedenler yanında toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden kaynaklanan bir ayrımcılık formudur. Ayrıca cinsel taciz mağdurlarını çok çeşitli biçimlerde olumsuz etkileyebilen bir hak ihlali olduğundan suç teşkil etmektedir.

Üniversite ortamında yaşanan cinsel taciz, kişilerin sadece çalışma, öğrenim ve akademik yaşamlarını değil gündelik hayatlarını ve psikolojilerini de olumsuz etkiler. Üniversite; akademik personel, idari personel ve öğrenciler arasında olduğu gibi, bu statülerin kendi içlerinde de hiyerarşik ilişkiler barındırır. Hiyerarşik ilişkiler tacize uğrayanın şikayetini dile getirmesini zorlaştırmakta ve böylece taciz çoğu kez görünmez kılınmaktadır. Daha çok kadınlara karşı bir ayrımcılık biçimi olarak işlendiği açık olmakla birlikte, farklı cinsel yönelimlere ve cinsiyet kimliğine sahip bireyler de (lezbiyen, gey, biseksüel, trans) tacizden etkilenmektedir. Ayrıca, cinsel taciz ve saldırı erkeklere de yönelebilmekte ve aynı cinsten kişiler arasında da gerçekleşmektedir.

Bu Belge, cinsel taciz ve saldırının yaşanmadığı bir akademik ve mesleki ortamın yaratılmasına yönelik ilkeleri belirlemeyi amaçlar. Belgenin amacı, cinsler arasındaki ilişkileri sıkı bir disipline sokmak, rızaya dayalı ilişkileri önlemek, belirli bir cinsel ahlakı dayatarak ifade özgürlüğünü ve özgür tartışma ortamını engellemek, cinsel içerikli her tür kişisel gerilim ve rahatsızlıkları resmi süreçlere dâhil ederek yaptırımlarla karşılamak değildir. Bu Belge, toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda farkındalık yaratarak cinsel tacizi önleyici ve caydırıcı araç ve mekanizmaları geliştirecek sürece katkıda bulunmayı hedefler. Bu çerçevede tacize uğrayanların kendilerini ifade edebilecekleri bir ortam oluşturarak bireylerin taciz karşısında güçlenmesini amaçlar. Sonuç olarak, bu Belge MSGSÜ'nün cinsiyetçi kültüre karşı politikasını ifade etmekte **ve Cinsel Tacize Karşı Etik Kurulun** inceleme ve değerlendirmelerine dayanak olacak tanım ve ilkeleri geliştirmektedir.

TANIMLAR

A. Cinsel Taciz

Cinsel taciz çoğu zaman iki kişi arasında gerçekleşen ve bireylerarası ilişkilerin mahrem ve karmaşık alanında muğlak kalabilen, bu nedenle tanımlanması, değerlendirilmesi ve kanıtlanması kolay olmayan bir olgudur. Bu durum, tacize uğrayanları suskun kalmaya itmekte, böylece tacize uygun bir ortam yaratmaktadır. Bu Belgede cinsel taciz konusunda esas alınan ve aşağıda yeralan tanımlar ve sınıflamalar, şimdiye dek çeşitli belgelerde geliştirilmiş olan tanımlamalara dayanmaktadır. Bu tanımlar, Üniversite bileşenlerinin bilgilendirilmesini ve Cinsel tacize Karşı Etik Kurulun değerlendirme sürecine yön vermeyi hedefler.

Genel anlamıyla “cinsel taciz”, vücut teması bulunmadan yapılan ve rızaya dayalı olmayan, cinsel içerikli söz, tavır veya diğer davranış biçimlerini içerir. Olayın gerçekleştiği ortama ve bağlama göre, ısrarla tekrarlanan eylemler ya da bir tek eylem cinsel taciz olarak değerlendirilebilir. Ancak, taciz eyleminin *sürekli* tacizin niteliğini değiştirir.

Cinsel taciz, taciz eyleminin *süresine*, *yoğunluğuna* ve *niteliğine* göre; basit taciz ve ağır taciz olmak üzere ayrılabilir. Bu sınıflandırma, Etik Kurul incelemesinin yanısıra konuyla ilgili disiplin soruşturmaları sırasındaki değerlendirmelere de yön verir:

1) Basit taciz: Şantaj unsuru taşımayan, ancak hakaret içeren, rahatsız edici, istenilmeyen ortamları yaratan hareketlerdir. Örneğin, laf atmak, cinsel içerikli şaka yapmak ve iltifatlarda bulunmak ya da argo sözcükler kullanmak, flört etmek için olağanın ötesinde ısrarcı davranışlarda bulunmak, dijital ya da diğer pornografik materyal ile rahatsız etmek, kişinin cinsel yaşamıyla ilgili sorular sormak veya dedikodu üretmek gibi. Basit tacizin, uyarılara rağmen *sürekli* olarak tekrarı halinde niteliği ağırlaşır.

2) Ağır Taciz: Şantaj ya da açık tehdit gibi fiillerle ortaya çıkan ve kişinin davranışlarını kontrol etmeye yönelik hareketlerdir. Kişinin mesleki ya da akademik otorite konumunu suistimal etmesiyle ilgili olabileceği gibi, eşit statüde olanlar arasında da ağır taciz durumları gerçekleşebilir. Cinsel içerikli teklife uymadığı durumlarda kişinin öğrencilik, akademik ya da iş hayatıyla ilgili bedeller ödeyeceğinin, uyduğu takdirde ise hak etmediği kazançlar sağlayacağını açık olarak söylediği veya ima yoluyla belirtildiği durumlarda söz konusu olur.

B. Cinsel Saldırı

Cinsel saldırı, rızaya dayalı olmayan cinsel davranışlarla bir kimsenin *beden dokunulmazlığının* ihlal edilmesidir. Cinsel saldırı iki biçimde ortaya çıkabilir:

1) İlk şeklinde cinsel saldırı, kişinin beden dokunulmazlığının bedensel saldırı şeklinde ihlalidir.

2) İkinci tür cinsel saldırıda ise, kişinin beden dokunulmazlığının vücuda organ veya sair bir cisim sokulmasıyla ihlal edilmesi söz konusudur.

C. Cinsel İstismar

18 yaşından küçüklere karşı gerçekleştirilen cinsel saldırı ve cinsel taciz eylemleri “çocuğun cinsel istismarı” olarak değerlendirilir.

Ç. Tehdit veya Misilleme

Kişinin cinsel veya duygusal amaçlı teklifleri reddetmesi ya da tacize uğradığını düşünerek şikâyet etme yoluna gitmek istemesi/gitmesi nedeniyle, iş veya eğitim yaşamının intikam amacıyla, örtülü olarak veya açıkça zorlaştırılması da bir taciz türü olarak değerlendirilir.

CİNSEL TACİZE KARŞI ETİK KURUL

MSGSÜ, üniversite bünyesinde **Cinsel Tacize Karşı Etik Kurul** oluşturmuştur. Kurulun amacı, karşılıklı saygıya dayanan özgür bir üniversite ortamı için toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda farkındalık yaratmak, cinsiyetçi kültürü önleyici araç ve mekanizmaları geliştirmek, cinsel taciz şikâyeti söz konusu olduğunda mağdura destek vermek ve bu şikâyetleri Etik İlkeler çerçevesinde incelemek ve değerlendirmektir. Kurul; cinsel taciz konularında soruşturmacılara ve ilgili idari birimlere bilirkişi desteği sunar ve gerektiğinde acil tedbirleri almak için yetkili organlarla işbirliği yapar. Kurulun bu görev ve yetkileri, **MSGSÜ Cinsel Tacize Karşı Etik Kurul Yönergesiyle** düzenlenmiştir.

CİNSEL TACİZE KARŞI ETİK KURUL DEĞERLENDİRME İLKELERİ

Cinsel tacize maruz kaldığını veya tanık olduğunu düşünen bireyler, Cinsel Tacize Karşı Etik Kurul’a doğrudan veya e-posta, telefon yoluyla bildirim veya şikayette bulunabilecekleri gibi bağlı oldukları akademik ya da idari birimlere herhangi bir sıra gözetmeksizin başvurabilirler. Cinsel Tacize Karşı Etik Kurul, şikayet sahibinin onaylaması şartıyla, başvuruları aşağıdaki ilkeler çerçevesinde değerlendirir.

1. İvedi ve Aktif değerlendirme İlkesi

Başvurular sonuçsuz bırakılmaz; ivedi ve aktif biçimde değerlendirilir.

Aralarında hiyerarşik ilişki bulunan kişiler arasında yaşandığından ya da misilleme riski içerdiğinden şikayetçinin öğrenim veya istihdam durumunu, akademik/idari kariyerini olumsuz şekilde etkileyen taciz vakaları öncelikle değerlendirilir ve şikayetçinin korunması amacıyla ilgili mevzuata uygun idarî tedbirler ivedilikle alınır.

2. Adil ve nesnel değerlendirme İlkesi

Başvurular süratle, adil ve nesnel olarak değerlendirilir. Başvuruların değerlendirilmesinde, etik ilkelerin yanı sıra olayın nesnel ve öznel koşulları dikkate alınır. Bu belge ile getirilen önleme mekanizmaları, açık kanıtların olmadığı durumlarda da tacizin doğasına, olayın bağlamına ve kişilere dair daha bütünsel bir akıl yürütme ile olayın niteliğini “anlama” ilkesiyle işler.

3. Özen Gösterme ve Güven İlkesi

Üniversite ve Etik Kurul, cinsel taciz iddiaları karşısında, tacize uğrayanın tekrar mağdur edilmesine yol açabilecek ve tarafların insan onurunu ve güven duygusunu zedeleyebilecek her türlü davranıştan kaçınmak ve bu tür davranışların ortaya çıkmasını önlemek hususlarında dikkat ve özeni gösterir.

4. Gizlilik İlkesi

Kurul, cinsel taciz iddialarını ele alırken, şikayetin başlangıcından inceleme ya da soruşturma bitene kadar tüm aşamalarda, olayın ve başvuru sahibi ve şikayet edilen kişilerin özel hayatlarının gizliliği ilkesine uygun davranır. Olaydan haberdar olan yöneticiler de aynı ilkeye uyarlar. Bu ilkenin ihlali durumunda, Etik Kurul ilgili kişileri uyarır.

5. Beyanın esas alınması İlkesi ve Delillendirme

Cinsel Taciz eyleminin değerlendirilmesinde şikayet sahibinin beyanı esas alınır. Bu ilke, eylemin şikayetçi üzerinde bıraktığı etkinin tacizin varlığı için yeterli delil sayıldığını gösterir. Bu, Kurul’un taciz başvurusunu kabul etme ve değerlendirme süreçlerinde şikayetçinin beyanını esas aldığı, şikayetçinin eylemin varlığını kanıtlamasını beklemediği anlamına gelir. Cinsel taciz çoğu kez bireyler arasındaki mahrem alanda gerçekleşen kanıtlanması zor bir olgu olduğu için ve idarî ve adlî soruşturma süreçlerinde yetersiz delil nedeniyle oluşacak şüphe sanık lehine yorumlanacağından, tacize uğrayan kişinin, hukuk mevzuatına uygun biçimde görsel & işitsel kayıt ya da tanık ifadeleri toplamak ve saklamak hususunda hassas davranması önemli olacaktır. Kurul bu hassasiyet konusunda şikayetçiyi bilgilendirmekle sorumludur.

Yapılan başvuru sonrası işletilen süreçte, şikayetçinin kasıtlı olarak yanlış beyanda bulunduğu hiçbir şüpheye yer bırakmayacak şekilde tespit edilirse, disiplin yaptırımı uygulanır.

MSGSÜ, bu Belge ve Cinsel Tacize Karşı Etik Kurul Yönergesiyle ortaya konan amaçlar, etik ilkeler ve usuller çerçevesinde, Üniversite bileşenlerinin cinsel taciz ve cinsel saldırı konusunda farkındalığının artması ve bu tür olayların engellenmesi için çaba göstereceğini, bu tür şikâyetler söz konusu olduğunda etkin ve ivedi bir değerlendirme ve disiplin soruşturması mekanizması işleteceğini kamuoyuna duyurur.